

יונה עם פירוש רש"י

K. Jongeling

2014

Jona met het commentaar van Rasjie

Het boek Jona heeft, zoals de meeste Hebreeuwse bijbelteksten, aanleiding gegeven tot verschillende beschouwingen.

Als inleiding op het bestuderen van het boek Jona geven we hierna in de eerste plaats de bijbeltekst met daarbij het commentaar van de middeleeuwse commentator Rasjie (12e eeuw gewone tijdrekening).¹

Een belangrijke bron voor alle wat latere opmerkingen over het eerste deel van het boek Jona is het tiende (in sommige edities het negende) hoofdstuk van de Pirke deRabbi Eliezer,² te dateren waarschijnlijk in de achtste eeuw g.t.³ Aangezien deze tekst alleen de eerste twee hoofdstukken van de bijbeltekst behandelt, en wat de opbouw aangaat, niet steeds de oorspronkelijke volgorde van de verzen aanhoudt, geven we hem in een appendix. Deze tekst is ook een belangrijke bron voor de latere Midrasj op Jona, waarvan weer twee verschillende versies bestaan.⁴

K.J.

1 Waar in de tekst van Rasjie sprake is van de volkstaal wordt bedoeld zijn eigen dagelijkse spreektaal, d.w.z. het Frans van zijn omgeving.

2 Wij gebruikten: ספר פרקי רבי אליעזר הגדול מהתנא הקדוש רבי אליעזר בן הורקנוס עם ביאור הרד"ל, ווארשא תרי"ב. Wij zijn verantwoordelijk voor de vocalisatie van de tekst.

3 De traditie schrijft het werk toe aan Eliezer ben Hyrcanus, 80-118 g.t.

4 Toegankelijke edities zijn te vinden in A. Jellinek, *Beth Ha-Midrasc*, vol. i, pp. 96-105; J.D. Eisenstein, איצר מדרשדים, vol. i, New York 1915, pp. 217-222; Ch. M. Horowitz, *Sammlung Kleiner Midraschim, Erster Theil*, Berlin 1881, pp. 11-32.

יונה

פרק א

1 Het woord van de Eeuwige kwam tot Jonah, de zoon van Amittaj, ⁵ met de volgende inhoud:	1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה בֶן־אַמִּיטַי לֵאמֹר:
2 “Sta op, ga naar Nineveh, de grote stad, en proclameer tegen haar; want haar slechtheid is voor mij opgekomen.”	2 קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא עָלֶיהָ כִּי־עָלְתָה רָעַתָּם לִפְנֵי:
<i>proclameer tegen haar:</i> mijn proclamatie.	רש"י וקרא עליה. את קריאתי :
3 En Jona maakte zich op om naar Tarsjiesj te vluchten, weg van de Eeuwige, en hij ging naar de kust naar Jafo; daar trof hij een schip dat naar Tarsjiesj ging; hij betaalde voor de overtocht en daalde erin af om met hen mee te gaan naar Tarsjiesj, weg van de Eeuwige.	3 וַיִּקַּם יוֹנָה לְבָרַח תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּרֵד יָפוֹ וַיִּמְצָא אֹנִיָּה בָּאָה תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֵד בָּהּ לָבוֹא עִמָּהֶם תַרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה:
<i>Om naar Tarsjiesj te vluchten</i> – Er is een zee met de naam Tarsjiesj, buiten het Heilige land. Hij zei, “Ik zal vluchten naar de zee, want de Sjechinah rust niet buiten het Heilige Land.” Toen sprak de Heilige, gezegend zij Hij, tot hem, “Bij je leven, Ik heb boodschappers zoals jij om achter je aan te sturen en je vandaar te brengen.” Te vergelijken met de slaaf van een priester, die wegvluchtte van zijn meester en een begraafplaats op ging. ⁶ Zijn meester zei tgegen hem: “Ik heb slaven als jij om achter je aan te sturen en je vandaar te brengen.” Wat was het dat Jonah zag dat hij niet naar Nineveh wilde gaan? Hij zei: “De afgodendienaars zijn vlot in het zich bekeren. Als ik tot hen spreek en zij bekeren zich, dan wordt er van mij vastgesteld dat ik Israel, dat niet luistert naar de woorden van de profeten, schuldig verklaar.” [Mechilta ad Ex. 12:1; Tanchuma, Vayikra 8]. <i>hij betaalde de prijs</i> – hij betaalde de kostprijs vooraf, ook al is het niet de gewoonte van hen die over zee gaan reizen om de onkosten voor het schip te betalen voordat ze het verlaten, maar hij betaalde vooruit, niet een deel, maar de volledige prijs. [Pirke deRabbi Eliezer].	רש"י לברוח תרשישה. ים ששמו תרשיש והוא בחוצה לארץ אמר אברה לי הים שאין השכינה שורה בחוצה לארץ אמר לו הקב"ה חייך יש לי שלוחים כיוצא בך לשלוח אחריד ולהביאך משם משל לעבד כהן שברח מן רבו ונכנס לבית הקברות אמר לו רבו יש לי עבדים כיוצא בך לשלוח אחריד ולהביאך משם ומה ראה יונה שלא רצה לילך אל נינוה אמר העובדי כוכבים קרובי תשובה הם אם אומר להם ויעשו תשובה נמצאתי מחייב את ישראל שאין שומעים לדברי הנביאים: ויתן שכרה. הקדים לתת שכרה ואין דרך יורדי הים לתת שכר הספינה עד שעת היציאה והוא הקדים ולא עוד אלא שנתן שכר כולה :
Maar de Eeuwige wierp een hevige storm op de zee, en de zee werd zo wild dat het schip dreigde te breken.	4 וַיְהִי הַטָּיִל רֹחַ־גְּדוֹלָה אֶל־הַיָּם וַיְהִי סַעַר־גְּדוֹל בַּיָּם וַהֲאֹנִיָּה חֲשָׁבָה לְהִשָּׁבֵר:
<i>dreigde te breken</i> – Het leek alsof het zou breken.	חשבה להשבר. נדמית כאלו היא נשברת :
De zeelieden werden bang, en zij riepen elk hun eigen god aan, en ze gooiden ze de spullen die in het schip waren in zee, om het daardoor lichter te maken. Maar Jona was afgedaald tot in het diepst van het ruim; hij was gaan liggen en in een diepe slaap gevallen.	5 וַיִּירָאוּ הַמַּלְחִים וַיִּזְעְקוּ אִישׁ אֶל־אֱלֹהֵי וַיִּטְלוּ אֶת־הַכֶּלִּים אֲשֶׁר בְּאֹנִיָּה אֶל־הַיָּם לְהַקֵּל מֵעֲלֵיהֶם וַיּוֹנָה יָרַד אֶל־יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדִם:
<i>de zeelieden</i> – de mannen die het schip bestuurden. <i>elk tot zijn god</i> – er waren daar mensen uit de zeventig volken van de afgodendienaars.	רש"י המלחים. בני אדם המנהיגים את הספינה : איש אל אלהיו. מן שבעים אומות של עכו"ם היו שם :

5 In ii Mel. 14:25 wordt Jona de zoon van Amittai eveneens genoemd: הוא השיב את־גבול ישראל מלבוא תמת עדיים: אשר לא אשר דבר ביד־עבדו יונה בן־אמתי הנביא In הערבָה כדבר יהוה אלהי ישראל אשר דבר ביד־עבדו יונה בן־אמתי הנביא; er is geen reden aan te nemen dat daar iemand anders bedoeld is.

6 Een Cohen mag geen begraafplaats betreden.

<p>De kapitein kwam bij hem en zei tegen hem: ‘Hoe kunt je zo diep slapen? Sta op, roep jouw god aan; misschien denkt die god aan ons, zodat wij niet te gronde gaan!’</p>	<p>6 וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֲבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מִהֲלָךְ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל־אֱלֹהֶיךָ אִלְּמִי יִתְעַשֶׂת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נִאֲבָד:</p>
<p><i>De kapitein</i> – de overste van de zeelieden want zij worden ook wel genoemd de zeelieden; in de volkstaal <i>governail</i>. <i>Wat is er met jou, slaapkop?</i> –Wat is er met jou aan de hand, zo diep te slapen, het is nu niet het moment om te slapen. <i>Hij zal denken</i> – een uitdrukking die op denken wijst, vgl. (Ps. 146:4) “zijn gedachten” (Dan. 6:4) “En de koning dacht” [<i>Machberet Menachem</i> p. 139].</p>	<p>רש"י רב החובל. שר המלחים שאף הם נקראים חובלי הים ובלע"ז גובירני"ל: מה לך נרדם. מה לך להיות נרדם אין עתה עת רדם: יתעשת. לשון מחשבה וכן (תהלים קמו) עשתנותיו ומלכא עשית (דניאל ז):</p>
<p>Ze zeiden tegen elkaar: ‘Kom, laten we loten werpen zodat we weten aan wie het ligt, dat deze ramp over ons komt.’ Zij wierpen loten en het lot viel op Jona.</p>	<p>7 וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לָכוּ וְנִפְּלֵה גּוֹרְלוֹת וְנִדְּעָה בְּשִׁלְמֵי הָרַעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיִּפְּלוּ גּוֹרְלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרֵל עַל־יוֹנָה:</p>
<p><i>Kom, laten we loten werpen</i> – Ze zagen dat de rest van de schepen rustig over zee gingen terwijl het hunne bezig was te breken. Ze zeiden: Vanwege een van ons is dit. Zo vinden we in <i>Pirke deRabbi Eliezer</i> (ch. 10). <i>Vanwege wie</i>, vanwege de daden van wie van ons.</p>	<p>רש"י לכו ונפילה גורלות. רואים היו שאר ספינות הולכות בים בשלום ושלחם משתברת אמרו בשביל אחד ממנו הוא כן מצינו בפרקי דר' אליעזר: בשלמי. במעשיו של מי ממנו:</p>
<p>Zij zeiden tot hem: ‘Vertel ons toch, omwille van wie komt dit kwaad over ons, wat is uw werk, en waar komt u vandaan? Wat is uw land en tot welk volk behoort u?’</p>	<p>8 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידֵה־נָא לָנוּ בְּאִשֶׁר לְמִי־הָרַעָה הַזֹּאת לָנוּ מִהֲמַלְאכְתְּךָ וּמֵאֵין תָּבוֹא מָה אֲרָצְךָ וְאִי־מִזֶּה עִם אֶתָּה:</p>
<p><i>Vertel ons toch om wille van wie</i> – Tegen wie heb je gezondigd dat daarom dit kwaad zo over ons komt. <i>Wat is je werk</i> – Misschien heb je een overtreding begaan in je werk. <i>En waar kom je vandaan?</i> Misschien is er een besluit genomen over de mensen van die plaats, ook al was je er zelf niet. <i>En tot welk volk behoort u?</i> – Misschien heeft jouw volk gezondigd.</p>	<p>רש"י הגידה נא לנו באשר למי. למי חטאת אשר בשביל כן הרעה הזאת לנו: מה מלאכתך. שמא פשעת באומנותך: ומאין תבא. שמא על אנשי אותו מקום נגזרה גזירה אפ' אין אתה בה: ואי מזה עם אתה. שמא עמד חטאו:</p>
<p>En hij zei tot hen: Ik ben een Hebreër; en ik vrees de Eeuwige, de God van de hemel, die de zee en het droge gemaakt heeft.</p>	<p>9 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲבָרִי אֲנִכִּי וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרָא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּבֵשָׁה:</p>
<p>De mannen werden vreselijk bang en ze zeiden tegen hem: Wat is dit dat je gedaan hebt? Want de mannen wisten dat hij op de vlucht was weg van de Eeuwige want dat had hij hun verteld.</p>	<p>10 וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מִהֲזֹאת עָשִׂיתָ בִּי־דַעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי־מִלִּפְנֵי יְהוָה הוּא בָרַח בִּי הַגִּיד לָהֶם:</p>
<p><i>Wat is dit dat je gedaan hebt?</i> – Waarom heb je dit gedaan, nl. vluchten voor een Heerser als deze?</p>	<p>רש"י מה זאת עשית. למה עשית כן לברוח מן מושל כזה:</p>
<p>En ze zeiden tegen hem: Wat moeten we met je doen, dat de zee ons met rust laat? Want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger.</p>	<p>11 וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מִהֲנַעֲשֶׂה לָךְ וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מִעֲלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסָעַר:</p>
<p>Hij zei tegen hen: Til me op en werp me in de zee, dan zal de zee jullie met rust laten, want ik weet zeker dat deze grote storm over jullie komt om mijnentwil.</p>	<p>12 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂאוּנִי וְהִטִּילְנִי אֶל־הַיָּם וַיִּשְׁתַּק הַיָּם מִעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדַע אֲנִי כִּי בְשִׁלְי הַסָּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם:</p>
<p>De mannen spanden zich tot het uiterste in om naar het droge terug te keren, maar ze konden het niet, want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger tegen hen.</p>	<p>13 וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל־הַיָּבֵשָׁה וְלֹא יָכְלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסָעַר עֲלֵיהֶם:</p>

<p><i>De mannen spanden zich tot het uiterste in – zij ploeterden en maakten zich druk als iemand die ondergronds aan het graven is.</i></p>	<p>רש"י ויחתרו האנשים. יגעו ועסקו כחותר במחתרת :</p>
<p>En zij riepen tot de Eeuwige en ze zeiden: Ach Eeuwige, laat ons toch niet te gronde gaan, vanwege het leven van deze man, en reken het ons niet aan als onschuldig bloed; want U bent Eeuwige, U handelt zoals U het wilt.</p>	<p>14 וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה אֵל־נָא נֹאבְדָה בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאֶל־תִּתֵּן עָלֵינוּ דָם נִקְיָא כִּי־אַתָּה יְהוָה כַּאֲשֶׁר חִפְצָתָ עֲשִׂיתָ:</p>
<p><i>Vanwege het leven van deze man – Vanwege de zonde dat wij de hand hebben geslagen aan zijn leven.</i></p>	<p>רש"י בנפש האיש הזה. בעון שנשלח יד בנפשו :</p>
<p>Ze tilden Jona op en wierpen hem in de zee, en de zee hield op met zijn boosheid.</p>	<p>15 וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וַיַּטְּלוּהוּ אֶל־הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם מִזְעָפוֹ:</p>
<p>De mannen werden vreselijk bang voor de Eeuwige en ze offerden een offer aan de Eeuwige en ze deden geloften.</p>	<p>16 וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת־יְהוָה וַיִּזְבְּחוּ־זֶבַח לַיהוָה וַיִּדְרוּ נְדָרִים:</p>
<p><i>Ze deden geloften – dat ze zich zouden bekeren.</i></p>	<p>רש"י וידרו נדרים. שיתגירו</p>

פרק ב

<p>En de Eeuwige beschikte een grote vis om Jona op te slokken. En Jona verbleef drie dagen en drie nachten in de ingewanden van de vis.</p>	<p>1 וַיִּמַן יְהוָה דָּג גְּדוֹל לִבְלַעַת אֶת־יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בְּמֶעִי הַדָּג שְׁלִשָּׁה יָמִים וּשְׁלִשָּׁה לַיְלוֹת:</p>
<p><i>Een grote vis – Het was een mannelijke vis, en hij kon er met gemak staan, maar hij dacht er niet aan om te bidden. De Eeuwige, gezegend zij Hij, gaf de vis een aanwijzing, en die spuwde hem uit in de mond van een vrouwelijke (vis), die vol zat met embryo's, en hij bevond zich daar in de drukte, en daar bad hij, zoals er gezegd is (vers 2): uit de ingewanden van de vis [Pirke deRabbi Eliezer ch. 10, in overeenstemming met Yalkut Shimoni; Midrash Yonah, tweede versie, zie Eisenstein Otzar Midrashim p. 219].</i></p>	<p>רש"י דג גדול. זכר היה והיה עומד בריוח ולא נתן לב להתפלל רמו הקב"ה לדג והקיא לתוך פיה של נקבה שהיתה מלאה עוברים והיה שם בדוחק ויתפלל שם שנאמר ממעי הדגה :</p>
<p>En Jona bad tot de Eeuwige, zijn God, vanuit de ingewanden van de vis.</p>	<p>2 וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־יְהוָה אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה:</p>
<p>En hij zei: Ik heb vanuit mijn benauwdheid geroepen tot de Eeuwige en Hij heeft mij antwoord gegeven, uit de buik van de Sjeol roep ik om hulp, en U luistert naar mijn stem.</p>	<p>3 וַיֹּאמֶר קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׂאוֹל שְׁוַעֲתִי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי:</p>
<p><i>Uit de buik van het graf roep ik om hulp – Uit de buik van de vis, die voor mij is als een graf.</i></p>	<p>רש"י מבטן שאול שועתי. מבטן הדג שהוא כשאול לי :</p>
<p>U gooide mij in de afgrond, in het hart van de zee; een stroom water omgeeft mij; al Uw brekers, en Uw golven slaan over mij heen.</p>	<p>4 וַתִּשְׁלִיכֵנִי מִצּוֹלָה בְּלִבָּב יָמִים וְנָהָר יִסְבְּבֵנִי כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלְיָד עָלַי עֲבָרוּ:</p>
<p><i>Al Uw brekers, en Uw golven – al de stormen van de zee, omdat de storm de zee breekt en slijt [naar de Targum Jonathan].</i></p>	<p>רש"י כל משבריך וגליד. כל נחשולוהי דימא על שם שהנחשול משבר ומפרק את הים :</p>
<p>Ik voor mij, ik zei: ik ben verworpen weg van bij Uw ogen; dat ik nog slechts Uw heilige tempel weer zal aanschouwen.</p>	<p>5 וְאַנִּי אֲמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אֶךְ אוֹסִיף לְהִבְטֵי אֶל־הַיְכָל קִדְשֶׁךָ:</p>

<p><i>En ik zei – toen ze mij in de zee wierpen, “Nu ben ik dood, en ik ben verworpen weg van bij Uw ogen.” Slechts – Ik heb gezien dat U mij al deze dagen in stand hebt gehouden, en ik weet dat ik opnieuw Uw heilige tempel zal aanschouwen.</i></p>	<p>רש"י ואני אמרתי. כשהשליכוני אל הים הנני מת ונגרשתי מגד עיניך : אך. ראיתי שקיימתני כל אלו הימים ידעתי כי אוסיף להביט אל היכל קדשך :</p>
<p>Het water omgeeft mij tot mijn levensadem toe, de Oceaan omringt mij; het zeewier is aan mijn hoofd gebonden.</p>	<p>6 אֶפְפוּנֵי מַיִם עַד־נְפֹשׁ תְּהוֹם יִסְבְּבֵנִי סוּף חֲבוּשׁ לְרֹאשִׁי:</p>
<p><i>Het zeewier is aan mijn hoofd gebonden – [Targum Jonathan vertaalt:] de Schelfzee hangt boven mijn hoofd, want de Heilige, gezegend zij Hij, toonde hem de Schelfzee en hoe Israel daar midden in overstak, want de beide ogen van de (vrouwelijke) vis waren als twee vensters, en hij keek en zag alles wat er in zee is [vgl. Pirke deRabbi Eliezer ch. 10].</i></p>	<p>רש"י סוף חבוש לראשי. ימא דסוף תלי לעיל מן רישי, שהראהו הקב"ה ים סוף ואיך עברו ישראל בתוכו שהיו שתי עיני הדגה כמין שתי חלונות ומסתכל ורואה כל מה שבים :</p>
<p>Tot de grondvesten van de bergen ben ik afgedaald; het land, de afsluitbomen ervan waren om mij heen voor altijd; maar U hebt mijn leven uit de vernietiging opgetild, Eeuwige, mijn God!</p>	<p>7 לְקַצְבֵי הָרִים יִרְדְּתִי הָאָרֶץ בְּרַחֲיָהּ בְּעַדִּי לְעוֹלָם וְתַעַל מִשַּׁחַת חַיִּי יְהוָה אֱלֹהָי:</p>
<p><i>Tot de grondvesten van de bergen ben ik afgedaald – Tot het einde van de maat van de bergen die zijn vastgezet op de Oceaan ben ik afgedaald, en ik zei het land, de afsluitbomen ervan waren om mij heen, tegenover mij en boven mij is het afgesloten en nooit kan ik eruit gaan. Om mij heen – als (ii Mel. 4:4) “en sluit de deur achter je,” en dit geldt voor alle gevallen van be'ad in de Schrift, (Job 2:4) “Huid tegen huid,” een lidmaat tegenover een lidmaat. Voor altijd, dit verwijst naar wat eerder is gezegd, “Ik voor mij, ik zei: ik ben verworpen;” en ik zei, “het land, de afsluitbomen ervan waren afgesloten om mij heen voor altijd.” Maar U hebt mijn leven uit de vernietiging opgetild – Maar ik zag hier al Gehinnom, en daarvandaan hebt U mij omhoog gebracht, en kijk, nu ben ik onder de Tempel in Jeruzalem, net zoals er gezegd is: “ik zal opnieuw Uw heilige Tempel aanschouwen,” “En mijn gebed kwam tot U, tot Uw heilige Tempel” [naar Pirke deRabbi Eliezer ch. 10].</i></p>	<p>רש"י לקצבי הרים ירדתי. לסוף מדת ההרים הקבועים על התהום ירדתי. אני אמרתי הארץ בריחיה בעדי. כנגדי למעלה ממני סגור ולא אצא לעולם, בעדי כמו (מלכים ב ד) וסגרת הדלת בעדך וכן כל בעד שבמקרא עור בעד עור (איוב א) אבר כנגד אבר: לעולם. מוסב על מה שאמר למעלה ואני אמרתי נגרשתי ואני אמרתי הארץ בריחיה סגורים בעדי לעולם: ותעל משחת חיי. אבל כבר ראיתי כאן גיהנם ומשם העליתני והנני עתה כנגד תחת ההיכל שבירושלים כענין שנאמר אך אוסיף להביט אל היכל קדשך ותבא אליך תפילתי אל היכל קדשך:</p>
<p>Toen mijn levensadem het mij begaf, dacht ik aan de Eeuwige, en mijn gebed kwam tot U, tot Uw heilige Tempel.</p>	<p>8 בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה זְכַרְתִּי וְתָבוֹא אֵלַיִךְ תַּפִּלָּתִי אֶל־הֵיכַל קְדֻשֶׁךָ:</p>
<p><i>Toen ... begaf – [Targum Jonathan vertaalt:] toen ... zwak werd; en zo (Lam. 2:11 en 12) “wanneer hun levensgeest zwak wordt” en eveneens “wanneer de kinderen zwak worden.”</i></p>	<p>רש"י בהתעטף. באשתלהיות וכן בהתעטף נפשם וכן בעטף עולל (איכה ב) :</p>
<p>Zij die nietswaardige nutteloosheden bewaren, hebben daarmee afstand genomen van de hun toekomende genade.</p>	<p>9 מְשַׁמְרִים הַבְּלִי־שׁוֹא חֲסָדִים יַעֲזְבוּ:</p>
<p><i>Zij die nietswaardige nutteloosheden bewaren – Zij die afgoden aanbidden. Zij hebben afstand genomen van hun genade – de vrees voor de Heilige, gezegend zij Hij, van wie alles aan genade en goedheid die zij ondervinden afkomstig is, geven zij op; maar wat mij aangaat, ik ben niet zo, maar met een dankbare stem zal ik aan U offeren; zo de Targoem Jonathan; echter, in Pirke deRabbi Eliezer (ch. 10), legt men het uit als een verwijzing naar de zeelieden die hun vriendelijkheid ten opzichte van hun afgoden opgaven en zich bekeerden.</i></p>	<p>רש"י משמרים הבלי שוא. אותן שעובדים לעכו"ם : חסדם יעזובו. יראת הקב"ה שכל חסדם וטובתם מאתו יעזובו אבל אני איני כן אלא בקול תודה אזבחה לך כך תרגם יונתן ופרקי דר' אליעזר דרשו כלפי המלחים שעזבו חסדם שהיו מטיבים לעכו"ם ונתגיירו :</p>
<p>Maar ik, ik wil met dankbare stem aan U offeren; wat ik beloofd heb zal ik waar maken; bij de Eeuwige is</p>	<p>10 וְאֲנִי בְּקוֹל תּוֹדָה אֲזַבְחָה־לָּךְ אֲשֶׁר נְדַרְתִּי אֲשַׁלְּמָה יִשְׁוַעְתָּה לַיהוָה: ס</p>

redding.'	
<i>Bij de Eeuwige is redding</i> – Geloften van vredeoffers en dankoffers zal ik vervullen vanwege de uitreddingen die aan de Eeuwige zijn; <i>redding</i> [met locatief-uitgang] in de zin van 'voor de redding,' vgl (Teh. 44:27) "Sta op ons te hulp," waar 'te hulp' ook een locatief-vorm is, vergelijkbaar met een vorm ingeleid door de prepositie <i>l</i> .	רש"י ישועתה לה'. נדרי שלמים ותודה אשלם לשם ישועות אשר לה', ישועתה כמו לישועתה וכן קומה עזרתה לנו (תהלים מד) לעזרה שלנו :
Toen sprak de Eeuwige tot de vis en die spuwde Jona op het droge.	11 וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג וַיִּקְרָא אֶת־יֹנָה אֶל־הַיַּבְשָׁה: פ

פרק ג

Nu kwam het woord van de Eeuwige voor de tweede maal tot Jona:	1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יֹנָה שְׁנִית לְאֹמֶר:
'Sta op, ga naar Nineve, de grote stad, en proclameer over haar de proclamatie die Ik aan je zeg.'	2 קוּם לָךְ אֶל־נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְקִרְא אֵלֶיהָ אֶת־הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹבֵר אֵלֶיךָ:
En Jona stond op en ging naar Nineve, naar het woord van de Eeuwige. Nineve was een geweldig grote stad van wel drie dagreizen .	3 וַיִּקָּם יֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוָה כַּדְּבַר יְהוָה וַנִּינְוָה הָיְתָה עִיר־גְּדוֹלָה לְאֱלֹהִים מִהַלְךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים:
Jona begon de stad in te gaan, één dagreis ver, en toen proclameerde hij en zei: 'Nog veertig dagen, en dan is Nineve omgekeerd!'	4 וַיַּחֲלֵ יֹנָה לָבוֹא בְעִיר מִהַלְךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וַנִּינְוָה נִהְפָּכֶת:
<i>Omgekeerd</i> – vernietigd [hij gebruikte niet het woord "vernietigd," want "omgekeerd" heeft twee betekenissen, één slecht en één goed; als ze geen berouw hebben "vernietigd;" maar als ze berouw hebben dan slaat "omgekeerd" op de mensen van Nineve, nl. dat ze zich hebben afgekeerd van het kwaad naar het goede, en dat ze zich bekeren. Een notitie van rabbi Akieva].	רש"י נהפכת. נחרבת (ולא אמר נחרבת כי נהפכת משמש שתי לשונות רע וטוב אם לא יעשו תשובה נחרבת, ואם יעשו תשובה אז נהפכת על אנשי נינוה קאי שיהפכו מרעה לטובה ויעשו תשובה הג"ה דר"ע):
Maar de mensen van Nineve geloofden in God; zij riepen een vasten uit en, van groot tot klein, trokken ze boetekleren aan.	5 וַיֵּאֱמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוָה בְּאֱלֹהִים וַיִּקְרְאוּ־צוֹם וַיִּלְבְּשׁוּ שָׂקִים מְגֹדָלִים וְעַד־קִטְטָנִים:
Het woord kwam bij de koning van Nineve; hij stond op van zijn zetel, legde zijn staatsiegewaad af, trok een boetekleed aan en ging in het stof zitten.	6 וַיָּגַע הַדָּבָר אֶל־מֶלֶךְ נִינְוָה וַיִּקָּם מִכִּסְאוֹ וַיַּעֲבֵר אֲדָרְתוֹ מֵעַלָיו וַיִּכַּס שָׂק וַיֵּשֶׁב עַל־הָאָפֶר:
<i>zijn staatsiegewaad</i> – het erekleed.	רש"י אדרתו. לבוש יקריה :
Hij liet in Nineve omroepen: 'Op last van de koning en van zijn edelen! Mensen en dieren, grootvee en kleinvee mogen niets eten, zij mogen niet grazen en geen water drinken.	7 וַיִּזְעַק וַיֹּאמֶר בְּנִינְוָה מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדָלָיו לְאֹמֶר הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה הַבְּקָר וְהַצֹּאן אֶל־יִטְעֲמוּ מֵאוֹמָה אֶל־יִרְעוּ וּמִים אֶל־יִשְׁתּוּ:
<i>En hij liet omroepen</i> – hij beval om te roepen. <i>Op last van de koning en zijn edelen</i> – Vanwege de raad van de koning en zijn edelen beval men bekend te maken.	רש"י ויזעק. צוה והכריז : מטעם המלך וגדוליו. מעצת המלך וגדוליו ציוו להכריז :
Mensen en dieren moeten zich in boetekleding hullen en uit alle macht tot God roepen; iedereen moet	8 וַיִּתְכַּסּוּ שָׂקִים הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וַיִּקְרְאוּ אֶל־אֱלֹהִים

terugkomen van zijn slechte wegen en van het geweld dat aan zijn handen kleeft.	בְּחִזְקָה וַיֵּשְׁבוּ אִישׁ מִדְּרָכּוֹ הַרְעָה וּמִן־הַחֲמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם:
<i>Zij moeten uit alle macht tot God roepen – Ze bonden de moederdieren apart en de jongen apart, en ze zeiden tot Hem: Onze Heer van de wereld! Als U geen medelijden met ons hebt, dan hebben wij geen medelijden met dezen” [vgl. Taanith 16a].</i>	רש"י ויקראו אל אלהים בחזקה. אסרו אמהות לבד והולדות לבד אמרו לפניו רבש"ע אם אין אתה מרחם עלינו אין אנו מרחמים על אלו:
Wie weet of God dan niet terugkomt op zijn besluit en er spijt van krijgt; wie weet of Hij niet terugkomt op zijn vlamme woede, zodat wij niet te gronde gaan.’	9 מִי־יֹדַע יָשׁוּב וְנַחַם הָאֱלֹהִים וְשָׁב מִחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאבֵד:
<i>Wie weet – de overtredingen die hem zijn aan te rekenen, die moet berouw tonen.</i>	רש"י מי יודע. עבירו' שבידו ישוב:
En God zag wat zij deden; Hij zag dat zij terugkwamen van hun slechte wegen. En God kreeg spijt over het onheil dat Hij gezegd hen te zullen aandoen, en Hij deed het niet.	10 וַיֵּרָא הָאֱלֹהִים אֶת־מַעֲשֵׂיהֶם כִּי־שָׁבוּ מִדְּרָכָם הַרְעָה וַיִּנְחַם הָאֱלֹהִים עַל־הַרְעָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת־לָהֶם וְלֹא עָשָׂה:
<i>En God kreeg spijt – Hij denk na over het kwaad om erop terug te komen.</i>	רש"י וינחם האלהים. יתעשת על הרעה לשוב ממנה:

פרק ד

Voor Jona was dit echter een zeer kwalijke zaak en hij werd boos.	1 וַיֵּרַע אֶל־יוֹנָה רָעָה גְדוֹלָה וַיַּחַר לוֹ:
<i>Voor Jona was dit een kwalijke zaak – Hij zei: Nu zullen de afgodendienaars zeggen dat ik een valse profeet ben.” [naar Pirke deRabbi Eliezer ch. 10]</i>	רש"י וירע אל יונה. אמר עכשיו יאמרו העכו"ם שאני נבי' השקר:
En hij bad tot de Eeuwige en zei: ‘Ach Eeuwige, was dat niet mijn uitspraak, toen ik nog op eigen bodem was! Dat wilde ik voor wezen door naar Tarsjiesj te vluchten! Ik wist immers, dat U een genadige en barmhartige God bent, toegevend en rijk aan genade, U hebt altijd berouw over onheil.	2 וַיִּתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר אָנָּה יְהוָה הֲלוֹא־אָנֹכִי דַבָּרִי עַד־הַיּוֹתֵי עַל־אֲדַמְתִּי עַל־כֵּן קָדַמְתִּי לְבָרַח תַּרְשִׁישָׁה כִּי יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי חַנוּן וְרַחוּם אַרְךָ אַפִּים וְרַב־חֶסֶד וְנַחֵם עַל־הַרְעָה:
<i>Was dat niet mijn uitspraak – Ik weet dat wanneer zij berouw tonen U hen niet zult vernietigen, zodat ik in hun ogen een leugenaar ben.</i>	רש"י הלא זה דברי. יודע אני שאם יחזרו בתשובה לא תחריב' ואהיה שקרן בעיניהם:
Nu dan, Eeuwige, neem toch mijn levensadem van mij weg, want de dood is mij liever dan het leven.’	3 וַעֲתָה יְהוָה קַח־נָא אֶת־נַפְשִׁי מִמֶּנִּי כִּי טוֹב מוֹתִי מִחַיִּי: ס
Maar de Eeuwige zei: ‘Heb je wel een reden om boos te zijn?’	4 וַיֹּאמֶר יְהוָה הֲהֵיטֵב תָּרָה לָךְ:
Jona ging de stad uit en hij zette zich aan de oostkant van de stad. Hij maakte zich daar een soekka en ging daaronder in de schaduw zitten, totdat hij zou zien, wat er met de stad zou	5 וַיֵּצֵא יוֹנָה מִן־הָעִיר וַיֵּשֶׁב מִקְדָּם לָעִיר וַיַּעַשׂ לוֹ שֹׁם סֶפֶה וַיֵּשֶׁב תַּחְתָּיהָ בַצֶּל עַד אֲשֶׁר יֵרָאֶה מִהַיְהִיָּה בְּעִיר:

<p>gebeuren.</p>	
<p>Nu beschikte de Eeuwige, God, een ricinusboom, die opschoot boven Jona uit, om zijn hoofd schaduw te geven en hem zo van zijn boosheid te genezen, en Jona was heel erg blij met de ricinusboom.</p>	<p>6 וַיִּמְן יְהוָה אֱלֹהִים קִיקְיֹון וַיַּעַל אֶל מַעַל לַיּוֹנָה לְהַיִּזְתָּ צֶלַע עַל־רֵאשׁוֹ לְהַצִּיל לוֹ מִרְעָתוֹ וַיִּשְׂמַח יוֹנָה עַל־הַקִּיקְיֹון שְׂמִיחָה גְדוֹלָה:</p>
<p><i>Beschikte</i> – een uitdrukking die een opdracht inhoudt [naar <i>Targum Jonathan</i>], om hem van zijn boosheid te genezen – van de hitte van de zon. <i>Kikayon (ricinusboom)</i> – Een plant die hoog opgroeit met veel takken en die schaduw geeft en dit (sc. kikayon) is zijn naam.</p>	<p>רש"י וימן. לשון הזמנה : להציל לו מרעתו. מחום השמש : קיקיון. עשב הגדל למעלה בענפים רבים ומיצל וכך שמו :</p>
<p>En toen beschikte God een worm, de volgende dag bij het ochtendgloren, en die vatte de ricinusboom aan, zodat hij verdorde.</p>	<p>7 וַיִּמְן הָאֱלֹהִים תּוֹלְעַת בְּעֹלֹת הַשָּׁחַר לְמַחֲרַת וַתֶּךְ אֶת־הַקִּיקְיֹון וַיִּיבֶשׁ:</p>
<p><i>Vatte aan</i> – De worm vatte de ricinusboom aan. In plaats van dat men zegt voor het mannelijk <i>wajjach</i> zegt men voor het vrouwelijk <i>wattach</i>.</p>	<p>רש"י ותך. התולעת את הקיקיון במקום שיאמר לזכר ויך יאמר לשון נקבה ותך :</p>
<p>Zodra de zon was opgekomen, beschikte God een verzengende oostenwind; en de zon stak op Jona's hoofd, zodat hij uitgeput neerzank. Hij verzocht zijn levensgeest te sterven en zei: 'Mijn dood is beter dan mijn leven.'</p>	<p>8 וַיְהִי אִ כְּבֹרַח הַשָּׁמֶשׁ וַיִּמְן אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים חַרְשִׁית וַתֶּךְ הַשָּׁמֶשׁ עַל־רֵאשׁ יוֹנָה וַיִּתְעַלֶּף וַיִּשְׂאֵל אֶת־נַפְשׁוֹ לְמוֹת וַיֹּאמֶר טוֹב מוֹתִי מִחַיִּי:</p>
<p><i>Verzengend</i> – onze rabbijnen zeggen: Op het moment dat zij waait, doet zij alle winden om harentwil verstommen en ze is erg heet. Daarom geeft de <i>Targum Jonathan</i> weer: stilte [vgl. <i>Gittin</i> 31b]; <i>Hij zank uitgeput neer, pasmer (pamer)</i>, in de volkstaal.</p>	<p>רש"י חרשית. אמרו רבותינו בשעה שמנשבת משתקת כל הרוחות מפניה והיא חמה מאד וכן ת"י שתיקא : ויתעלף. פשמיי"ר בלע"ז :</p>
<p>Toen zei God tot Jona: 'Is het wel goed om boos te zijn over de ricinusboom?' En hij zei: 'Het is goed dat ik boos ben tot de dood aan toe!'</p>	<p>9 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יוֹנָה הֲהֵיטֵב חָרָה־לְךָ עַל־הַקִּיקְיֹון וַיֹּאמֶר הֵיטֵב חָרָה־לִּי עַד־מָוֶת:</p>
<p>Daarop sprak de Eeuwige: 'Je bent begaan met de ricinusboom, waarvoor je je niet hebt ingespannen en die je niet hebt opgekweekt, die boom die in één nacht is ontstaan en in één nacht is vergaan.</p>	<p>10 וַיֹּאמֶר יְהוָה אַתָּה חָסַתָּ עַל־הַקִּיקְיֹון אֲשֶׁר לֹא־עִמַּלְתָּ בּוֹ וְלֹא גִדַּלְתָּ שְׁבֹן־לַיְלָה הִיא וּבֹן־לַיְלָה אָבָד:</p>
<p><i>Waarvoor je je niet hebt ingespannen</i> – met ploegen, zaaien en besproeien. <i>Van één nacht</i> –, als één nacht oud, het heeft maar één nacht gegroeid.</p>	<p>רש"י לא עמלת בו. בחרישה בזריעה והשקאת מים : שכן לילה. כמו בן לילה לא גדל אלא לילה אחד :</p>
<p>En zou Ik dan niet begaan zijn met Nineve, de grote stad, waarin meer dan twaalf tienduizendtallen mensen zijn, die het verschil tussen hun rechterhand en hun linkerhand niet weten, en zoveel dieren?</p>	<p>11 וְאַנִּי לֹא אָחוּס עַל־נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יִשְׁבָּהּ הֲרַבָּה מְשִׁתִּים־עֹשְׂרָה רַבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא־יָדַע בֵּין־יְמִינֵי לְשִׁמְאֹלָו וּבִהֲמָה רַבָּה:</p>
<p><i>Die niet weten.</i> – kinderen. <i>En veel dieren</i> – Volwassenen wier kennis is als van het vee, omdat ze niet weten wie hen geschapen heeft.</p>	<p>רש"י אשר לא ידע וגו'. קטנים : ובהמה רבה. בני אדם גדולים ודעתן כבהמה שאינם מכירים מי בראם :</p>

פרקי דרבי אליעזר

פרק עשירי

Op de vijfde dag vluchtte Jona weg van God. En waarom vluchtte hij?	בְּחַמִּישֵׁי בָרַח יוֹנָה מִפְּנֵי אֱלֹהִים וְלָמָּה בָרַח
Omdat de eerste maal dat Hij hem zond, om de grens van Israel te herstellen, zijn woorden in vervulling gingen; zoals er gezegd is: En hij herstelde de grens van Israel vanaf de toegangsweg uit Hamath etc. ⁷ (2 Kon. 14:25)	אֶלָּא פַּעַם רֵאשׁוֹן שָׁלְחוּ לְהָשִׁיב אֶת גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְעָמְדוּ דְבָרָיו שֶׁמֵּאָמַר [מַלְכִים- ב' י"ד, כ"ה] וְהוּא הֵשִׁיב אֶת גְּבוּל יִשְׂרָאֵל מִלְּבוֹא חֶמֶת [וְגו'].
De tweede maal zond Hij hem naar Jeruzalem, om haar te vernietigen. Maar toen zij zich bekeerden, handelde de Heilige, gezegend zij Hij, naar de overvloed van zijn genade en kwam Hij terug op het kwaad, en zij werd niet vernietigd. En toen noemde Israel hem een leugenprofeet.	פַּעַם שְׁנִיָּה שָׁלְחוּ לִירוּשָׁלַיִם לְהַחְרִיבָהּ. כִּיּוֹן שֶׁעָשׂוּ תְּשׁוּבָה הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עָשָׂה כְּרֹב חֶסֶד וְנָחַם עַל הָרָעָה וְלֹא חָרְבָהּ וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל קוֹרְאִין אוֹתוֹ נְבִיא שֶׁקֶר.
De derde keer zond Hij hem naar Nineve.	פַּעַם שְׁלִישִׁית שָׁלְחוּ לְנִינְוָה
Jona voerde een rechtsgeding met zichzelf. Hij zei: Ik ken dit volk, dat ze gemakkelijk tot bekering komen; welnu, wanneer ze tot bekering komen dan zal de Heilige, gezegend zij Hij, zijn boosheid tegen Israel zenden.	דָּן דִּין יוֹנָה בֵּינוּ לְבֵין עַצְמוֹ אָמַר אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה הַגּוֹי קְרוֹבֵי הַתְּשׁוּבָה הֵם עֹבְדֵי עוֹשֵׁי תְּשׁוּבָה וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹלַח רוּגְזוֹ עַל יִשְׂרָאֵל
Is het niet genoeg dat Israel mij een leugenprofeet noemt, nu ook nog de afgodendienaars ⁸ ?	וְלֹא דֵי שִׁישְׂרָאֵל קוֹרֵין אוֹתִי נְבִיא הַשֶּׁקֶר אֶלָּא אַף עוֹבְדֵי גִלּוּלִים.
Zie nu toch, ik zal me daar vluchten naar een plaats, waar Zijn glorie niet wordt vermeld.	הֲרִינִי בּוֹרַח לִי לְמָקוֹם שֶׁלֹּא נֶאֱמַר כְּבוֹדוֹ שֵׁם
Als men boven de hemel is, wordt Zijn glorie daar genoemd, zoals er gezegd is: boven de hemel is Zijn glorie (Teh. 113:4), boven de aarde wordt die genoemd, want Zijn glorie is daar, zoals er gezegd is: Zijn glorie vervult de gehele aarde (Jesj. 6:3).	אִם עַל הַשָּׁמַיִם נֶאֱמַר שֶׁכְּבוֹדוֹ שֵׁם שֶׁנֶּאֱמַר [תְּהִלִּים קי"ג, ד'] עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ, עַל הָאָרֶץ נֶאֱמַר שֶׁכְּבוֹדוֹ שֵׁם שֶׁנֶּאֱמַר [ישעיה ו', ג'] מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ
Zie nu toch, ik zal me ⁹ daar vluchten naar een plaats, waar Zijn glorie niet wordt vermeld.	הֲרִינִי בּוֹרַח לִי לְמָקוֹם שֶׁלֹּא נֶאֱמַר כְּבוֹדוֹ שֵׁם
Jona daalde af naar Jaffo, maar hij vond daar geen schip om zich in te schepen. Want het schip waarin Jona zich zou inschepen was nog op twee dagreizen afstand van Jaffo, om Jona op de proef te stellen.	יָרַד יוֹנָה לְיָפוֹ וְלֹא מָצָא שֵׁם אֲנִיָּה לְיָרֵד בָּהּ וְהֶאֱנִיָּה שֶׁיָּרַד בָּהּ יוֹנָה הִיְתָה רְחוֹקָה מִיָּפוֹ מִהֶלֶךְ שְׁנַיִם יָמִים לְנִסוֹת אֶת יוֹנָה
Wat deed de Heilige, gezegend zij Hij? Hij zond ertegen een geweldige storm op zee en bracht het terug naar Jaffo.	מָה עָשָׂה הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הִבִּיא עָלֶיהָ רוּחַ סַעֲרָה בֵּינָם וְהַחְזִירָהּ לְיָפוֹ

7 Het vers vervolgt: “tot aan de zee van de Araba (i.e. de Dode Zee). Dit gebeurde volgens het woord dat de Heer, de God van Israël, gesproken had bij monde van zijn dienaar Jona, de zoon van Amittai, de profeet uit Gat-Hachefer.”

8 I.p.v. עוֹבְדֵי גִלּוּלִים (dienaren van afgoden) hebben andere versies: עוֹבְדֵי כוכְבִים וּמִזּוֹת (dienaren van sterren en planeten) of אֲמוֹת הָעוֹלָם (de volkeren van de wereld).

9 In sommige versies leest men hier לים, naar zee, in plaats van לי, voor mij.

Jona zag het en zijn hart verheugde zich, en hij zei: Nu weet ik dat mijn weg recht voor me ligt.	וְרָאָה יוֹנָה וְשִׂמַח לְבוֹ וְאָמַר עֲכָשָׁיו אֲנִי יוֹדַע שְׂדֵרְכִי מִיּוֹשֶׁרָה לְפָנַי
Hij sprak tot hen: Ik wil met jullie inschepen. Zij zeiden tot hem: Zie, wij zijn op weg naar de eilanden van de zee, naar Tarsjiesj; hij zei, ik wil met jullie meegaan.	אָמַר לָהֶם אֲרַד עִמָּכֶם אָמְרוּ לוֹ הֲרֵי אָנּוּ הוֹלְכִים לְאֵיִ הַיָּם תִּרְשִׁישָׁה אָמַר לָהֶם אָבֵא עִמָּכֶם
De gewoonte van alle schepen is dat wanneer iemand het verlaat hij de prijs betaalt, maar Jona, in de vreugde van zijn hart, betaalde de prijs vooruit.	וְדָרָךְ כָּל הָאֲנִיּוֹת כְּשֶׁאָדָם יוֹצֵא מִמֶּנָּה הוּא נוֹתֵן שְׂכָרָה וַיּוֹנָה בְּשִׂמְחַת לְבוֹ הִקְדִּים וְנָתַן שְׂכָרָה
Er is immers gezegd (Jona 1:3) En Jona maakte zich op om naar Tarsjiesj te vluchten, weg van de Eeuwige, en hij ging naar de kust naar Jafo, etc.	שָׁנְאָמַר [יוֹנָה א', ג'] וַיִּקַּם יוֹנָה לְבְרוּחַ תִּרְשִׁישָׁה מִלְּפָנֵי ה' וַיֵּרֵד יָפוֹ וְגו'
Ze waren één dagreis onderweg toen een geweldige storm tegen hen opstak, zowel rechts als links van hen.	פָּרְשׁוּ מִהַלְדָּ יוֹם אֶחָד וְעָמַד עֲלֵיהֶם רוּחַ סַעֲרָה בַיָּם מִימִינָם וּמִשְׂמָאלָם
Terwijl de weg van alle schepen die inhaalden of de andere kant op voorbijgingen vredig was in een stille zee,	וְדָרָךְ כָּל הָאֲנִיּוֹת עוֹבְרוֹת וְשׁוֹבוֹת בְּשָׁלוֹם בְּשִׁתִּיקוֹת הַיָּם
maar het schip waarin Jona zich had ingescheept was in groot gevaar, zoals er is gezegd (Jona 1:4): dat het schip dreigde te breken.	וְהָאֲנִיָּה שִׁיָּרַד בָּהּ יוֹנָה הִיָּתָה בְּצָרָה גְדוֹלָה שָׁנְאָמַר [יוֹנָה א', ד'] וְהָאֲנִיָּה חֲשָׁבָה לְהִשָּׁבֵר
Rabbi Chananja zegt: Er waren mensen uit de zeventig talen in het schip, elk, stuk voor stuk, met zijn eigen afgod in zijn hand, zoals er geschreven staat (Jona 1:5): de zeelieden werden bang, en zij riepen elk hun eigen god aan.	רַבִּי חֲנַנְיָה אוֹמַר מִשְׁבָּעִים לְשׁוֹנוֹת הָיוּ בְּאֲנִיָּה וְכָל אֶחָד וְאֶחָד שָׁקוּצוֹ בְּיָדוֹ שָׁנְאָמַר [יוֹנָה א', ה'] וַיִּירָאוּ הַמְּלַחֲמִים וַיִּזְעַקוּ אִישׁ אֶל אֱלֹהָיו
En ze wierpen zich neer en zeiden: laten we elk onze eigen god aanroepen, en de god die antwoord geeft en ons redt uit dit gevaar dat is <i>de</i> god.	וַיִּשְׁתַּחֲווּ וַיֹּאמְרוּ נִקְרָא אִישׁ אֶל אֱלֹהָיו וְהָיָה אֱלֹהֵים אֲשֶׁר יַעֲנֶנּוּ וַיִּצִּיל אוֹתָנּוּ מִצָּרָה זֹאת הוּא הָאֱלֹהֵים
En ze riepen, elk tot zijn god, maar ze bereikten niets.	וַקְרָאוּ אִישׁ אֶל אֱלֹהָיו וְלֹא הוֹעִילוּ
En Jona, zo benauwd als hij was, was in slaap gevallen en hij sliep. De kapitein sprak tot hem: Kijk wij staan tussen dood en leven en jij bent in slaap gevallen en slaapt. Van wat voor volk ben jij? Hij zei hem: Ik ben een Hebreëer.	וַיּוֹנָה בְּצָרַת נַפְשׁוֹ נִרְדָּם וַיִּשָּׁן לוֹ בָּא אֱלֹיו רַב הַחוּבֵל אָמַר לוֹ הֲרֵי אָנּוּ עוֹמְדִים בֵּין מוֹת לְחַיִּים וְאַתָּה נִרְדָּם וַיִּשָּׁן מֵאַיִזָּה עִם אַתָּה אָמַר לוֹ עֲבָרִי אֲנִכִּי
Toen zei hij tot hem: Wij hebben toch vernomen dat de God van de Hebreëen groot is, kom, roep tot jouw God, misschien zal Hij zich wat ons betreft bedenken, en met ons wonderen doen zoals Hij met jullie deed in de Schelfzee.	אָמַר לוֹ וְהִלֵּא שְׁמַעְנוּ שְׂאֵלְהֵי הָעֲבָרִים גְּדוֹל הוּא קוֹם קָרָא אֶל אֱלֹהֵיָד אֹלֵי יִתְעַשֶׂת הָאֱלֹהִים לָנוּ וַיַּעֲשֶׂה עִמָּנוּ נִסִּים כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לָכֶם בַּיָּם סוּף
Hij zei tot hen: Ik zal het niet voor jullie verbergen dat deze ramp over jullie komt van mijnentwege.	אָמַר לָהֶם לֹא אֶכְחַד מִכֶּם כִּי בְּשִׁבְלִי הִצָּרָה הַזֹּאת עֲלֵיכֶם
Til me op, en werp me in de zee, dan zal de zee jullie met rust laten, zoals er gezegd is (Jona 1:12): Hij zei tot hen: Til me op en werp me etc.	שְׂאוּנִי וְהִטִּילוּנִי אֶל הַיָּם וַיִּשְׁתּוֹק הַיָּם מִעֲלֵיכֶם שָׁנְאָמַר [יוֹנָה א', י"ב] וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׂאוּנִי וְהִטִּילוּנִי וְגו'
Rabbi Sjimon zegt: Der mannen waren niet bereid Jona in zee te werpen, en ze wierpen loten om hen, maar het lot viel op Jona, zoals er gezegd is (Jona	רַבִּי שִׁמּוֹן אוֹמַר לֹא קָבְלוּ הָאֲנָשִׁים לְהַפִּיל אֶת יוֹנָה אֶל הַיָּם וְהַפִּילוּ גוּרְלוֹת עֲלֵיהֶם וַיְפֹל הַגּוּרָל עַל יוֹנָה שָׁנְאָמַר

1:7): En zij wierpen loten etc.	[יונה א', ז'] וַיִּפְּלוּ גִרְלוֹת וְגו'
Wat deden ze toen? Ze namen alle spullen die in het schip waren en wierpen ze in zee om het voor hen te verlichten, maar het haalde niets uit.	מָה עָשׂוּ נָטְלוּ אֶת הַכֵּלִים שֶׁבָּאֵנִיָּה וְהִשְׁלִיכוּ אוֹתָם אֶל הַיָּם לְהַקְלֵם מַעֲלֵיהֶם וְלֹא הוּעִיל מֵאוֹמָה
Ze probeerden naar het droge te roeien, ¹⁰ maar konden het niet. Wat deden ze toen? Ze tilden Jona op en stelden zich op op de rand van het schip,	בִּקְשׁוּ לְחַתּוֹר בַּיַּבֶּשֶׁה וְלֹא יָכְלוּ מָה עָשׂוּ נָטְלוּ אֶת יוֹנָה וְעָמְדוּ עַל יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה
En ze zeiden: God van de wereld, Eeuwige, reken ons geen onschuldig bloed aan, want wij weten niet wat voor soort man dit is.	וְאָמְרוּ אֱלֹהֵי עוֹלָם ה' אֵל תַּתֵּן עָלֵינוּ דָם נָקִי שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין מָה טִיבוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַזֶּה
Hij zei tot hen: Om mijnentwil overkomt deze ramp jullie. Til me op, en werp me in de zee.	אָמַר לָהֶם בְּשִׁבְלֵי הַצָּרָה הַזֹּאת עֲלֵיכֶם שְׂאוּנִי וְהִטִּילוּנִי אֶל הַיָּם
Dadelijk namen ze hem op en lieten ze hem tot zijn knieën zakken; en de zee nam afstand van zijn woede.	מִיַּד נָטְלוּהוּ וְהִטִּילוּהוּ עַד אַרְכַּבּוֹתָיו וְעָמַד הַיָּם מִזַּעְפוֹ
Ze namen hem weer bij zich, en de zee was weer onstuimig tegen hen. Toen lieten ze hem zakken tot zijn navel; en de zee nam afstand van zijn woede.	לָקְחוּ אוֹתוֹ אֶצְלָם וְהַיָּם סוּעַר עֲלֵיהֶם וַיִּטִּילוּהוּ עַד טְבוֹרוֹ וְהַיָּם עָמַד מִזַּעְפוֹ
Ze brachten hem omhoog bij zich, en de zee werd steeds onstuimiger tegen hen. Toen lieten ze hem zakken tot zijn nek; en de zee nam afstand van zijn woede.	וְהִעֲלוּ אוֹתוֹ אֶצְלָם וְהַיָּם הוֹלֵךְ וְסוּעַר עֲלֵיהֶם הִטִּילוּהוּ עַד צְוָאָרוֹ וְעָמַד הַיָּם מִזַּעְפוֹ
Ze brachten hem nog eens omhoog bij zich, en de zee werd steeds onstuimiger tegen hen. Toen wierpen ze hem helemaal (in zee) en dadelijk nam de zee afstand van zijn woede.	וְעוֹד הִעֲלוּ אוֹתוֹ אֶצְלָן וְהַיָּם הוֹלֵךְ וְסוּעַר עֲלֵיהֶם הִטִּילוּהוּ כּוֹלּוֹ וּמִיַּד עָמַד הַיָּם מִזַּעְפוֹ.
Rabbi Tarfon zegt: Die vis was voorbestemd om Jona op te slokken sinds de zes dagen van de schepping, want er is gezegd (Jona 2:1): De Eeuwige bestemde een grote vis om Jona op te slokken.	רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר מִמוֹנָה הָיָה אוֹתוֹ הַדָּג לְבָלוֹעַ אֶת יוֹנָה מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית שֶׁנֶּאֱמַר [יונה ב', א'] וַיִּמַּן ה' דָּג גָּדוֹל לְבָלוֹעַ אֶת יוֹנָה
Hij ging zijn bek binnen als een mens die binnengaat in de grote synagoge en overeind kan staan.	נִכְנַס בְּפִיו כְּאָדָם שֶׁהוּא נִכְנָס בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה וְעָמַד
En de twee ogen van de vis waren open ¹¹ ramen, die Jona licht verschafften.	וְהָיוּ שְׁתֵּי עֵינָיו שֶׁל דָּג כְּחַלּוֹנוֹת אֶפְסוֹמִיּוֹת מְאִירוֹת לְיוֹנָה
Rabbi Meir zegt: Er was één parel opgehangen in de ingewanden van de vis, die aan Jona licht verschafte, als de zon die in de middag licht geeft.	רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִרְגְּלִית אַחַת הָיְתָה תְלוּיָהּ בְּמַעְיוֹ שֶׁל דָּג מְאִירָה לְיוֹנָה כְּשֶׁמֶשׁ הַזֶּה שֶׁהוּא מְאִיר בְּצַהֲרַיִם
En hij toonde hem alles wat er in de zee en in de diepten is, en daarover zegt de Schrift (Teh. 97:11): Licht is uitgezaaid voor de rechtvaardige.	וּמֵרָאָה לוֹ כָּל מָה שֶׁבַּיָּם וּבִתְהוֹמוֹת וְעָלְיוֹ הַכְּתוּב אוֹמֵר [תהלים צ"ז, י"א] אור זרוע לצדיק

10 Andere versie: רצו לחזור, “zij wilden terugkeren.”

11 De eenvoudigste verklaring van אֶפְסוֹמִיּוֹת lijkt een afleiding van אֶפֶס, een variant van פֶּה, mond, monding, opening; voor het gebruik van dit woord voor een opening waar licht door valt vergelijk men TB Kidd. 81A: נפל נהורא באיפומא, er viel licht door de opening (het bovenraam); variante lezing אמפמיות (zo in verschillende edities van Yalkut Shimoni ad Jona, soms zelfs verbasterd tot פנסאות (אמ' פנסאות); Kohut I, 124b, stelt voor i.p.v. אמפמיות te lezen אמפוטיות, licht, helder < Grieks: ἐμφώτειος, minder waarschijnlijk; Jastrow I, 78a, verbeterd tot אמפומיות tot אופסיגניות afgeleid van אופסיגין < Grieks: ὀψιανός, obsidiaan, lijkt nog minder aantrekkelijk.

Toen zei hem de vis tot Jona: Weet je niet dat mijn dag gekomen is om opgegeten te worden in de mond van de Leviatan.	אָמַר לוֹ הַדָּג לְיוֹנָה אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ שְׁבָא יוֹמֵי לְהֶאֱכֹל בְּפִיו שֶׁל לְוִיָּתָן
Jona zei tot hem: Breng me bij hem.	אָמַר לוֹ יוֹנָה הוֹלִיכֵנִי אֶצְלוֹ
Jona sprak tot de Leviatan: Om jouwentwil ben ik afgedaald om de plaats van jouw verblijf te zien,	אָמַר יוֹנָה לְלוִיָּתָן בְּשִׁבִילְךָ יִרְדֹּתִי לְרֵאוֹת מְקוֹם מְדוֹרְךָ
want in de toekomst zal ik een touw aan je tong vastmaken, en je omhoog voeren om je te slachten voor de grote feestmaaltijd van de rechtvaardigen.	שָׂאֲנִי עֲתִיד לִיתֵן חֵבֶל בְּלִשׁוֹנְךָ וּלְהַעֲלוֹתְךָ וּלְזַבֹּחַ אוֹתְךָ לְסַעֲוֵדָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל צַדִּיקִים
Hij toonde hem het zegel van Avraham, hij zei: Kijk naar het verbond. En de Leviatan keek en hij vluchtte weg voor Jona een afstand van twee dagreizen.	הִרְאָהוּ חוֹמָתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָמַר הִבֵּט לְבְרִית וְרָאָה לְוִיָּתָן וּבָרַח מִפְּנֵי יוֹנָה מִהֵלֶךְ שְׁנֵי יָמִים
Hij zei tot hem: Kijk, ik heb je gered uit de mond van de Leviatan, toon mij nu alles wat er in de zee en de diepten is.	אָמַר לוֹ הָרִי הַצְּלַתִּיךָ מִפִּי שֶׁל לְוִיָּתָן הִרְאֵנִי כָּל מָה שֶׁבַיִם וּבִתְהוֹמוֹת
Hij toonde hem de grote rivier van de wateren van Okeanos, zoals er gezegd is (Jona 2:6): De diepte was rondom mij.	וְהִרְאָהוּ נְהַר גְּדוֹל שֶׁל מִימֵי אוֹקֵיָנוֹס שֶׁנֶּאֱמַר [יוֹנָה ב', ו'] תְּהוֹם יְסוּבֵבֵנִי
En hij toonde hem de Schelfzee, waar de Israelieten doorgetrokken waren, zoals er gezegd is (Jona 2:6): Het zeewier is aan mijn hoofd gebonden.	וְהִרְאָהוּ יָם סוּף שֶׁעָבְרוּ בְּתוֹכוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמַר [יוֹנָה ב', ו'] סוּף חָבוּשׁ לְרֵאשִׁי
En hij toonde hem de plaats waar de brekers van de zee en zijn golven uitkomen, zoals er gezegd is (Jona 2:4): Al Uw brekers en Uw golven slaan over mij heen.	וְהִרְאָהוּ מְקוֹם מִשְׁבְּרֵי יָם וְגִלְיוֹ יוֹצְאִים מִמְּנוֹ שֶׁנֶּאֱמַר [יוֹנָה ב', ד'] כָּל מִשְׁבְּרֵיךָ וְגִלְיֶיךָ עָלַי עָבְרוּ
En hij toonde hem de pijlers van de aarde op haar plaats, zoals er gezegd is (Jona 2:7): de aarde, de afsluitbomen ervan waren om mij heen voor altijd.	וְהִרְאָהוּ עַמּוּדֵי אָרֶץ בְּמִכּוּנֵיהָ שֶׁנֶּאֱמַר [יוֹנָה ב', ז'] הָאָרֶץ בְּרִיחֶיהָ בַּעֲדֵי לְעוֹלָם
En hij toonde hem Gehinnom, zoals er gezegd is (Jona 2:7): U hebt mijn leven uit de vernietiging opgetild, Eeuwige, mijn God!	וְהִרְאָהוּ גֵיהֶנֶם שֶׁנֶּאֱמַר [יוֹנָה ב', ז'] וַתַּעַל מִשַּׁחַת תַּיִי ה' אֱלֹהֵי
En hij toonde hem de onderste Sjeol, zoals er gezegd is (Jona 2:3): uit de buik van de Sjeol roep ik om hulp, en U luistert naar mijn stem.	וְהִרְאָהוּ שְׂאוֹל תַּחְתִּית שֶׁנֶּאֱמַר [יוֹנָה ב', ג'] מִבֶּטֶן שְׂאוֹל שׁוֹעֲתִי שְׁמַעְתָּ קוֹלִי
En hij toonde hem de Tempel van de Eeuwige, zoals er gezegd is (Jona 2:7): Tot de grondvesten van de bergen ben ik afgedaald.	וְהִרְאָהוּ הֵיכַל ה' שֶׁנֶּאֱמַר [יוֹנָה ב', ז'] לְקַצְבֵי הָרִים יִרְדֹּתִי
Hieruit concluderen we dat Jeruzalem op zeven bergen staat.	מִכָּאֵן אָנוּ לְמַדִּין שִׁירוּשָׁלַיִם עַל שִׁבְעָה הָרִים הִיא עוֹמְדָת
Hij toonde hem de Even Sjetijja (de Funderingssteen ¹²), vastgezet in de diepten onder de Tempel van de Eeuwige, met de zonen van Korach, die erop staan en bidden.	הִרְאָהוּ אֶבֶן שְׁתֵּיָה קְבוּעָה בְּתַהוֹמוֹת תַּחַת הֵיכַל ה' וּבְנֵי קֶרַח עוֹמְדִים וּמִתְפַּלְלִין עָלֶיהָ
Toen zei de vis ¹³ tot hem: Jona, Kijk, je staat onder de Tempel van de Eeuwige, bid en je zult antwoord krijgen.	אָמַר לוֹ הַדָּג יוֹנָה הָרִי אַתָּה עוֹמֵד תַּחַת הֵיכַל ה' הַתְּפַלֵּל וְאַתָּה נִעֲנָה

12 De Even Sjetijja, te vinden in de Rotskoepelmoskee, is feitelijk de meest heilige plaats voor het Jodendom; de traditie zegt dat op deze plaats het Heilige der Heiligen van de Tempel zich bevond.

13 Volgens sommige versies wordt het volgende door de Korachieten gezegd.

Jona zei tot de vis: Blijf staan op de plaats waar je staat, want ik wil bidden.	אָמַר יוֹנָה לְדָג עֲמוּד בְּמָקוֹם עֲמֹדָךְ שְׂאֵנִי מִבְּקֵשׁ לְהִתְפַּלֵּל
De vis bleef staan en Jona bad voor de Heilige gezegend zij Hij.	עָמַד הַדָּג וְהִתְחִיל יוֹנָה לְהִתְפַּלֵּל לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
En hij zei tot Hem: Heer van de wereld, U wordt genoemd: Hij die doet afdalen en Hij die omhoog brengt. Ik ben afgedaald, breng mij omhoog, immers U wordt genoemd Hij die laat sterven en Hij die doet leven.	וְאָמַר לְפָנָיו רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם נִקְרָאתָ מוֹרִיד וּמַעֲלֶה יְרֵדְתִּי הַעֲלֵנִי נִקְרָאתָ מִמִּית וּמְחִיָּה
Kijk, mijn levensadem raakt aan de dood, laat me leven.	הֲרֵי נַפְשִׁי הַגִּיעָה לְמֹת הַחַיִּינִי
Maar hij kreeg geen antwoord totdat het volgende woord uit zijn mond kwam:	וְלֹא נִעֲנָה עַד שֶׁיֵּצֵא מִפִּי דְבַר זֶה
En hij zei (Jona 2:10): Wat ik beloofd heb zal ik waar maken; namelijk wat ik beloofd heb dat ik de Leviatan omhoog zal brengen en hem zal slachten, voor U zal ik dat waar maken op de dag van de redding van de Eeuwige.	וְאָמַר [יוֹנָה ב', י'] אֲשֶׁר נִדְרַתִּי אֲשַׁלְמָה אֲשֶׁר נִדְרַתִּי לְהַעֲלוֹת אֶת לוֹיָתָן וְלִזְבּוֹחַ אוֹתוֹ לְפָנֶיךָ אֲשַׁלֵּם בְּיוֹם יְשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל
Dadelijk gaf de Heilige, gezegend zij Hij, een aanwijzing en hij wierp Jona weg, zoals er gezegd is (Jona 2:11): Toen sprak de Eeuwige tot de vis en die spuwde Jona op het droge.	מִיַּד רָמַז הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִשְׁלִיךְ אֶת יוֹנָה שְׁנֵאמַר [יוֹנָה ב', י"א] וַיֹּאמֶר ה' לְדָג וַיִּקַּא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבְשָׁה
De zeelieden zagen alle grote tekenen en wonderen die de Heilige, gezegend zij Hij, deed met Jona.	רָאוּ הַמַּלְחִים אֶת כָּל הָאוֹתוֹת וְהַנִּפְלְאוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם יוֹנָה
Dadelijk stonden ze op en elk wierp zijn God van zich af in de zee, zoals er gezegd is (Jona 2:9): Zij die nietswaardige nutteloosheden bewaren, hebben daarmee afstand genomen van de hun toekomstige genade.	מִיַּד עָמְדוּ וְהִשְׁלִיכוּ אִישׁ אֶת אֱלֹהָיו בֵּינָם שְׁנֵאמַר [יוֹנָה ב', ט'] מִשְׁמֵרִים הַבְּלִי שׁוֹא חֶסֶדָם יַעֲזוּבוּ
En ze keerden terug naar Jaffo en gingen op naar Jeruzalem en besneden het vlees van hun voorhuid, zoals er gezegd is (Jona 1:17): de zeelieden vreesden de Eeuwige met grote vrees, en ze offerden een offer voor de Eeuwige.	וַחֲזְרוּ לִיְפוֹ וְעָלוּ לִירוּשָׁלַיִם וּמְלוּ אֶת בָּשָׂר עַרְלָתָם שְׁנֵאמַר [יוֹנָה א', ט"ז] וַיִּירָאוּ הַמַּלְחִים יְרָאָה גְּדוֹלָה אֶת ה' וַיִּזְבְּחוּ זֶבַח לָהּ
Betekent dit dat ze een offer brachten? Offers van sterren- en planetendienaars worden toch niet aanvaard? Nee, maar dit slaat op het bloed van het verbond dat vergelijkbaar is met het bloed van een offer.	וְכִי זֶבַח זֶבַחוֹ וְהֵלֵא אֵיזֵן מִקַּבְּלִין זֶבַח מִן הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזֹּלוֹת אֵלֵּא זֶה הוּא דָם בְּרִית שֶׁהוּא כְּדָם זֶבַח
En ze deden geloften en beloofden elk hun vrouw en alles wat ze bezaten mee te brengen uit vrees voor de God van Jona.	וַנִּדְרוּ וְשָׁלְמוּ לְהַבִּיא אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיְרָאתָ אֱלֹהֵי יוֹנָה
Ze deden geloften en voerden die uit, en betreffende hen zegt men: Over de bekeerlingen, de rechtvaardige bekeerlingen.	וַנִּדְרוּ וְשָׁלְמוּ וְעָלִיהֶם הוּא אוֹמֵר עַל הַגֵּרִים גְּרֵי הַצְּדִק: